

SFS 1945:364

Ändringar i byggnadsstadgan utfärdade den 15 juni 1945 (SFS nr 364) och som trädde i kraft den 1 januari 1946. Bestämmelser, som fanns intagna i byggnadsordning, skulle i den mån de avvika från bestämmelserna i 49--53, 54-57 och 73 §§, upphöra att gälla.

Utdrag om författningstextens brandfrågor följer här. Utdrag gjort av Värmlands Brandhistoriska Klubb.

2 §.

1 mom. Byggnadsordning skall uppgöras med ledning av normalförslag, som upprättas av byggnadsstyrelsen, samt antages av stadsfullmäktige efter byggnadsnämndens hörande.

Byggnadsordning skall för att bli gällande fastställas av Konungens befallningshavande, som, där byggnadsordningen innefattar avvikelse från normalförslaget, har att före prövningen höra byggnadsstyrelsen; avstyrker byggnadsstyrelsen fastställelse av byggnadsordning, mot vilken Konungens befallningshavande icke har något att erinra, skall dock frågan om fastställelse hänskjutas till Konungen. Vägras fastställelse, skall skäl därtill givas.

Vad i första och andra styckena stadgats skall äga tillämpning jämväl i fråga om ändring i eller tillägg till byggnadsordning.

2 mom. Saknar stad byggnadsordning och har sådan ej blivit av stadsfullmäktige antagen inom två år efter det denna stadgas bestämmelser angående stad blivit för staden gällande, ankommer det å Konungens befallningshavande att anmäla förhållandet hos Konungen.

49 §.

1 mom. Alla i en byggnad ingående bärande delar skola, där ej byggnadsstyrelsen för visst fall medgivit avvikelse, hava sådana mått, att påkänningarna icke överskrida de värden, vilka angivas i anvisningar som utfärdas av byggnadsstyrelsen, samt jämväl i övrigt utformas i enlighet med byggnadsstyrelsens anvisningar.

2 mom. Boningsrums golv, väggar och tak, som gränsa mot det fria eller mot icke uppvärmt utrymme, skola hava minst den värmeisoleringsförmåga, som angives i anvisningar av byggnadsstyrelsen.

Boningsrum skall, där tillbörlig uppvärmning eljest ej erhåller, förses med tjänlig eldstad eller annan tillfredsställande anordning för rummets uppvärmning.

Vad i första och andra styckena föreskriver om boningsrum skall gälla jämväl om arbetsrum: dock att med hänsyn till arten av den verksamhet, för vilken rummet är avsett, eftergift i skälig mån må av byggnadsnämnden medgivas.

3 mom. Byggnad, som inrymmer bonings- eller arbetsrum, skall i enlighet med anvisningar av byggnadsstyrelsen uppföras så att tillfredsställande ljudisolering erhålles.

4 mom. För vinnande av tillfredsställande luftväxling inom byggnad skall iakttagas:

att i bonings- och arbetsrum samt bad- och duschrutrum finnes erforderlig anordning för införande av frisk luft och för avlägsnande av den förbrukade;

att i kök eller annat utrymme för matlagning samt tvättstuga anordnas imrör;

att skafferier förses med friskluftsintag;

att klosettrum förses med utsugningskanal; samt

att till pannrum anordnas luftintag direkt utifrån, där ej undantag finnes kunna medgivas med hänsyn till anläggningens ringa storlek eller andra särskilda omständigheter.

Beträffande sättet för luftväxlingens ordnande skola, där ej byggnadsstyrelsen för visst fall medgivit avvikelse, iakttagas anvisningar, som byggnadsstyrelsen utfärdar.

5 mom. I varje boningsrum skall finnas fönster, som skall vara tillräckligt stort och lämpligt anbragt samt så vetta omedelbart åt det fria, att rummet erhåller god dager. Vad nu sagts gälle ock om arbetsrum; dock att med hänsyn till arten av den verksamhet, för vilken rummet är avsett, eftergift i skälig mån må av byggnadsnämnden medgivas.

6 mom. Till skydd mot fukt i bonings- och arbetsrum skola iakttagas anvisningar, som byggnadsstyrelsen utfärdar.

53 §.

1 mom. Byggnad, som uppföres i gräns mot grannfastighet, skall, såvida ej framförvarande område till minst 12 meters bredd är undantaget från bebyggande, avskiljas från grannfastigheten medelst brandmur.

Där särskilda ----bestridande hävas.

Då särskilda ----- avsevärt ökas.

2 mom. Byggnad av trä med större planyta än 300 kvadratmeter skall, där ej byggnadsnämnden efter brandchefens hörande på grund av särskilda skäl medger undantag, genom brandmur avdelas så, att ingen del överstiger nämnda mått.

3 mom. Brandmur skall uppföras antingen av bränt tegel med en volymvikt av minst 1,4 kilogram per kubikdecimeter, varvid muren skall hava en tjocklek av minst 23 centimeter, eller ock i annan, av byggnadsstyrelsen godkänd likvärdig konstruktion; dock gäller för brandmur, som utgör yttervägg till bonings- eller arbetsrum och ej är motbyggd, i tillämpliga delar vad i 49 § 2 mom. stadgas.

4 mom. Införes imrör eller annan luftkanal i brandmur, skola kanalens ytter- och innerväggar sammanlagda hålla minst den för muren föreskrivna godstjockleken. Införes slits i brandmur, skall vad nu sagts äga motsvarande tillämpning. Vid luftkanal, vars bredd i murens längdriktning ej överstiger 15 centimeter, och vid vertikal slits av samma bredd må dock godstjockleken vara mindre men får ej understiga 11 centimeter mot murens yttersida.

Angående rökrör i brandmur samt angående luftkanal i brandmur, som ej är motbyggd, skall vad i 56 § 2, 6 och 7 mom. stadgas äga motsvarande tillämpning.

Anbringas balk- eller bjälkäндar i brandmur, skall murens tjocklek på yttersidan vara minst 11 centimeter. Utföres brandmur i särskild, av byggnadsstyrelsen godkänd konstruktion, må medgivas de undantag från bestämmelserna i detta moment, som påkallas av omständigheterna.

5 mom. Brandmur skall uppföras från grunden till byggnadens tak. Är taket av samma höjd som grannhusets, skall brandmur vid eller inom byggnad för industriellt ändamål uppdrags 50 centimeter och annan brandmur 30 centimeter över taket; dock må byggnadsnämnden, där faran för elds uppkomst prövas ringa, efter brandchefens hörande medgiva att, i stället för brandmurens uppdragande över taket, dettas undersida förses med brandhärdig beklädnad till en bred av minsta 60 centimeter närmast brandmuren. Takpanel eller annat trävirke än yttre väggbeklädnad får icke framdragas över brandmur.

6 mom. Brandmur, som helt eller delvis icke är motbyggd, skall behandlas såsom fasad och färgas i lämplig färgton. Uppför granne byggnad mot sådan brandmur, är murens ägare skyldig att å delar som motbyggas borttaga utspringande isolering, listverk och dylikt.

53a §

1 mom. Uppföres byggnad i tre eller flera våningar, skola vertikala bärverk, bjälklag över källare samt översta på mur eller därmed likvärdigt bärverk vilande bjälklag utföras brandsäkert. Uppföres byggnad i flera än fyra våningar, skola jämväl övriga bjälklag utföras brandsäkert

Uppföres byggnad -----, vilande bjälklag.

Vid tillämpning ----- än hälften

2 mom. Vid uppförande av större stationsbyggnad till järnväg eller därmed jämförlig större byggnad, avsedd att nyttjas för den allmänna samfärdseln, eller byggnad för industriellt ändamål, i vilken i regel minst femtio personer samtidigt äro sysselsatta, skola, oavsett antalet våningar, vertikala bärverk och samtliga bjälklag utföras brandsäkert. Vad nu sagts skall ock gälla med avseende å byggnad, som inrymmer undervisningsanstalt och är avsedd att hysa minst hundra personer, ävensom byggnad, som inrymmer vårdanstalt, hotell eller pensionat och är avsedd att hysa minst femtio personer.

Undergår byggnad, ---- motsvarande tillämpning

54 §.

1 mom. Efter brandchefens hörande må byggnadsnämnden föreskriva, i vad mån källare eller vind eller byggnad i sin helhet skall avdelas med brandsäkra, brandhårdiga eller flamskyddande väggar och huru takets undersida invid sådan vägg å vind skall skyddas mot brand. Öppning i dylik avskiljande vägg skall förses med dörr av åtminstone brandhårdig konstruktion.

2 mom. Å hanbjälkarna eller inom utrymme ovan inredd vind må i byggnad med två eller flera våningar, vindsvåningen inräknad, boningsrum ej anordnas; ej heller må skiljeväggar uppsättas i vidare mån än byggnadsnämnden kan finna nödigt föreskriva till skydd mot brands spridning. Är sådant utrymme eller någon del därav avsett att användas till upplag för brännbara föremål, skall det vara avskilt från undervarande vindsvåning medelst ett med brandbotten försett eller i brandsäker konstruktion utfört bjälklag, vilande på brandsäker stomme; och må i sådant fall utrymmet för tillgodoseende av i huset boende personers behov av förvaringsrum uppdelas medelst skärmar av metalltrådsnät eller på annat sätt som kan av byggnadsnämnden godkännas.

3 mom. I byggnad med två eller flera våningar, inredd vindsvåning inräknad, skola, om byggnaden inrymmer flera än fyra lägenheter för bostads- eller affärsändamål, inre takytor och lägenhetsskiljande väggar ovan källarbjälklaget åtminstone flamskyddande beklädas. I byggnad för bostads- eller affärsändamål med tre eller flera våningar skola motsvarande byggnadsdelar förses med åtminstone brandhårdig beklädnad.

I källarrum med eldstad skola väggar och tak förses med åtminstone flamskyddande beklädnad, där ej byggnadsnämnden annat föreskriver beträffande viss byggnad.

Där i fabriker, verkstäder eller dylika anläggningar, som kunna medföra eldfara, väggar och tak av trä förekomma, skola dessa åtminstone flamskyddande beklädas, såvida ej byggnadsnämnden efter brandchefens hörande finner skäligt medgiva undantag eller föreskriva annan åtgärd.

55 §.

Byggnad skall, därest icke själva taklaget utgöres av brandsäker betongkonstruktion, täckas med taktegel, skiffer, plåt eller annat av byggnadsstyrelsen godkänt material, som erbjuder betryggande skydd mot antändning genom gnistor eller flygbränder samt äger tillräcklig hållfasthet. Vid bestämmande av taktäckningsmaterialet bör avseende fästas jämväl vid vad som kan vara lämpligt från utseendesynpunkt, särskilt med hänsyn till det material som använts å närliggande byggnader.

Tak och altaner skola hava tillräcklig lutning för vattnets avledande mot erforderliga takrännor och stuprör, vilka senare, om de icke förbindas med avloppsnät, skola neddragas till ett avstånd av högst 30 centimeter från marken, byggnadsnämnden likväl obetaget att föreskriva annat mått. Tak får ej anordnas så, att vatten därifrån faller å grannes tomt.

Täckning över byggnad, terrass, altan eller dylikt skall isoleras från därunder belägna lokaler, såframt täckningen är plan eller har endast ringa lutning i förhållande till horisontalplanet.

56 §.

1 mom. Skorsten skall utföras av bränt tegel med en volymvikt av minst 1,4 kilogram per kubikdecimeter samt skall från grunden vila på brandsäker konstruktion. Skorsten skall uppdragas genom yttertaket i eller så nära intill taknocken som möjligt och i allmänhet till en meter över denna eller till den högre höjd, som byggnadsnämnden med hänsyn till särskilda omständigheter kan finna skäl föreskriva, samt skall i skärningen med yttertaket kringklädas med plåt eller förses med annan lämplig tätning. Skorsten skall väl fogstrykas, kalkkrappas eller plåtbeklädas.

Skorsten må ock utföras på annat sätt än nu sagts, därest konstruktionen blivit godkänd av byggnadsstyrelsen.

2 mom. Rökrör bör skyddas mot avkylning, om så erfordras för undvikande av inre kondensering och inrökning.

Rökrör bör icke anbringas intill garderober, skafferier eller andra utrymmen, som kunna besväras av värme. Kan detta ej undvikas, skall rökröret på lämpligt sätt isoleras mot sådant utrymme.

3 mom. Varje eldstad skall hava eget rökrör. Vid inrättande av ny eldstad i äldre hus nå utan hinder av vad nu sagts byggnadsnämnd, om svårighet möter att för sådan eldstad anordna eget rökrör eller om eljest särskilda skäl därtill äro, medgiva, att gemensamt rökrör användes för högst två kakelugnar eller kaminer, därvid emellertid nödiga försiktighetsmått mot eldfara samt spridning av rök till annan lägenhet skola iakttagas.

4 mom. Rökrör får icke uppföras i större lutning mot lodlinjen än 45°; dock må byggnadsnämnden, där mekanisk ventilationsanordning finnes eller eljest särskilda skäl föreligga, medgiva undantag härifrån.

Avgasningsrör från gasspis skall, där sådant med hänsyn till spisens storlek erfordras, indragas i imröret.

5 mom. Där eldstad icke kan direkt anslutas till rökrör i skorsten, må förbindelserör av betryggande beskaffenhet användas. Sådant rör må göras av plåt, varvid dock skall tillses, att röret anbringas på betryggande sätt och icke närmare oskyddat trävirke än 45 centimeter och ej heller närmare trävirke, som är försett med brandhärdig beklädnad, än 23 centimeter.

6 mom. Imrör och andra luftkanaler skola utföras av varaktigt, icke brännbart material med tillräcklig hållfasthet samt på ett mot eldfara betryggade sätt.

Imrör bör icke uppföras i större lutning mot lodlinjen än 45°.

7 mom. Beträffande utförande av skorsten, rökrör, imrör och andra luftkanaler skola, utöver vad i 1-6 mom. stadgas, iakttagas anvisningar, som byggnadsstyrelsen utfärdar.

56 a §.

1 mom. Byggnadsdelar av trä eller annat brännbart material må ej förekomma på mindre avstånd från rökrörs eller eldstads insida än 23 centimeter. Beträffande rökrör från värmepanna, som har en eldyta av 5 kvadratmeter eller däröver, samt eldstad i sådan värmepanna skall avståndet vara minst 35 centimeter. Mellanrum mellan trävirke samt rökrör eller eldstad skall, där ej fråga är om kakelugn, fristående kamin eller dylikt, fyllas med sten eller annat icke brännbart material.

Vad i första stycket sägs skall icke äga tillämpning å sådana till golv och tak hörande byggnadsdelar som golvbeläggning och takpanel, ej heller å listverk av trä; dock att sådana byggnadsdelar icke må anbringas närmare rökrörs eller eldstads insida än 11 centimeter.

Träpropp får icke anbringas i rökrörs vägg närmare rörets insida än 23 centimeter. I vägg till rökrör från värmepanna må bilning ej verkställas närmare rörets insida än 23 centimeter, ej heller får i sådan vägg upplag anbringas för balkar eller bjälkar.

2 mom. Eldstads botten i kakelugn, murad spis eller kamin må icke läggas närmare byggnadsdelar av trä eller annat brännbart material än 23 centimeter. Beträffande köksspis må motsvarande avstånd icke vara mindre än 35 centimeter.

3 mom. Kakelugnar och murade spisar skola uppföras på mur, i mur fastade bärjárn eller brandsäkert bjälklag: Framför eldstad skall läggas plan av sten, betong eller dylikt till en bredd av minst 45 centimeter för spis och minst 30 centimeter för kakelugn och kamin. Sådan plan skall utsträckas åt sidorna för kakelugn till sockelns bredd samt för spis till 15 centimeter och för kamin till 10 centimeter på vardera sidan, utöver spisens eller kaminens bredd.

4 mom. Från vad i 1 mom. första och andra styckena samt 2 mom. stadgas beträffande rökrör och eldstäder må avvikelse medgivas, i den mån särskilda anordningar, som erbjuda motsvarande skydd mot eldfara, vidtagas.

Bestämmelserna i 2 och 3 mom. gälla ej spisar, kaminer eller andra apparater, inrättade för eldning med gas, fotogen eller dylikt eller för elektrisk drift. Särskilda till byggnad hörande anordningar för uppställande av sådana apparater skola utföras så, att apparaterna isoleras på ett mot eldfara betryggande sätt.

57 §.

1 mom. Byggnad skall hava utgångar, förstugor och trappor till erforderligt antal och lämplig storlek samt så belägna och anordnade, att de vid eldfara bereda största möjliga trygghet för i byggnaden varande personer.

Trappa skall hava lämplig stigning.

2 mom. I byggnad med fyra eller flera våningar, vindsvåning inräknad, skola trappor jämte tillhörande planer och omslutningsväggar göras brandsäkra. Trappa i sådan byggnad skall hava förbindelse med vind samt vara försedd med åtminstone brandhårdiga dörrar mot vind och källare, där ej byggnadsnämnden medgiver undantag.

3 mom. Vad i 2 mom. stadgats skall icke äga tillämpning med avseende å trappa för inre kommunikation mellan våningar, om erforderliga åtgärder vidtagas till undvikande av ökad eldfara.

4 mom. Trappa, förstuga och trapplan skola hava minst den bredd som anges i anvisningar av byggnadsstyrelsen.

5 mom. Trappa skall vara försedd med ledstång. Undantag härifrån må dock av byggnadsnämnd medgivas, om särskilda skäl därtill äro.

6 mom. Dörrar i utrymningsväg från lokal för industriell verksamhet eller lokal, avsedd att samtidigt inrymma ett större antal personer, skola göras utåtgående.

58 §.

I fråga om uppförande och inredande av byggnader; som innehålla fabriks- eller verkstadslokaler, eldfarliga upplag, hissar eller andra särskilda inrättningar eller lokaler, avsedda att samtidigt inrymma ett större antal människor, skola, utöver bestämmelser som meddelats i denna stadga eller eljest, iakttagas anvisningar, som, byggnadsstyrelsen med hänsyn till sådan byggnads beskaffenhet och ändamål utfärdar till skydd mot eldfara.

60a §.

Finnes med hänsyn till ortsförhållandena eller andra särskilda omständigheter avvikelse från de enligt 49-53 och 54-57 §§ gällande bestämmelserna påkallad, må därom förordnas i byggnadsordning. För särskilt fall må sådan avvikelse beslutas av Konungens befallningshavande eller, där fråga är om mindre avvikelse som ej innebär skärpning, av byggnadsnämnden, om nämnden till sitt biträde har stadsarkitekt och denne tillstyrkt åtgärden.

60b §.

Anvisningar, som av byggnadsstyrelsen utfärdas i de i 49, 51, 56, 57 och 58 §§ angivna hänseendena, skola för att bli gällande godkännas av Konungen.

70 §.

Byggnadslov erfordras ----- tillhör kronan.

I byggnadsärende, som skall underställas Konungens eller byggnadsstyrelsens prövning, skall byggnadsnämnden beredas tillfälle att yttra sig före underställningen. Innan arbetet påbörjas, skall anmälan om detsamma ingivas till byggnadsnämnden. Anmälan skall vara åtföljd av karta med kopia, som i 62 § sägs, ävensom för arkivering lämpliga byggnadsritningar med tillhörande beskrivning.

Skall för----- lov därtill.

73 §.

1 mom. För tillsyn ----- färdigt skick.

Innan byggnad toges i bruk, skall anmälan om arbetets avslutande göras hos byggnadsnämnden. Härvid skall företes bevis av skorstensfejaren, att eldstäder och rökrör samt imrör och ventilationsanordningar blivit av honom undersökta och godkända. Där så påfordras av byggnadsnämnden, skall undersökningen omfatta jämväl provtryckning av skorstenen.

Då arbete ---- hälsovårdsnämnden åvägbringas.

79a §.

I fråga ----- ytterligare följande:

1. Byggnad, som ej sammanbygges eller kan förväntas komma att sammanbyggas med byggnad å grannes fastighet, må icke läggas på mindre avstånd från fastighetens gräns än som motsvarar hälften av den för byggnaden tillåtna största höjden, ej heller i något fall närmare. gränsen än 4,5 meter. Uppföres byggnad av trä med två våningar jämte vindsvåning, må avståndet till gräns mot grannfastighet ej understiga 6 meter.

2. Avståndet mellan - - - större våningshöjd.

Bestämmelser om den egentliga landsbygden

105 §

Våningshöjden i boningsrum skall, räknat från golv till golv, i allmänhet vara minst 2,70 meter, med rätt för byggnadsnämnden att, där så finnes lämpligt, i övre våningen eller i vindsrum eller eljest i enstaka rum samt i sommarstugor medgiva längre våningshöjd, dock ej under 2,0 meter.

Där tjockleken av bjälklag är större än 32 centimeter skola nu angivna våningshöjder ökas med minst det mått, varmed tjockleken av bjälklaget överstiger 32 centimeter.

108 §

Skorstenar och ----- antändligt material

Trävirke må ej anbringas närmare rökrörs insida än 23 centimeter, och skall mellanrummet fyllas med sten eller annat icke brännbart material.

Å golvet ----- eller järnplåt.

109 §

För område, för vilket fastställts byggnadsplan eller utomplansbestämmelser, må Konungens befallningshavande, i den mån så med hänsyn till bebyggelsens art och omfattning samt omständigheterna i övrigt finnes lämplig, i byggnadsordning förordna, att i stället för 104-108 och 109 § skall i tillämpliga del ar lända till efterrättelse vad i 49-53 och 54-60c §§ är stadgat;

Konungens befallningshavande obetaget att härvid medgiva de avvikelser från sistnämna föreskrifter, som må finnas påkallade.

124 §

1 mom. Den allmänna uppsikten över stadsplane-, och byggnadsväsendet i städer, samhällen och områden, som i denna stadga avses, tillkommer byggnadsstyrelsen som för ändamålet äger meddela erforderliga föreskrifter, formulär, råd och anvisningar.

Kommentar från Byggnadsvärlden nr 14 1945.

Kraven på vilka byggnader som skall byggas brandsäkert lindrades jämfört med vad som gällde i byggnadsstadgan § 53a (ändring juli 1944). Större stationsbyggnader, större byggnad för samfärdsel och industribyggnader som sysselsatte mer än 50 personer skulle vara brandsäkra jämfört med 25 innan. Undervisningsanstalt, skola skulle vara brandsäker om den hyste mer än 50 personer jämfört med 25 innan. För vårdanstalt, hotell och pensionat höjdes det till 50 personer mot tidigare 25. Detta gällde oavsett antal våningar.

Remissinstanserna var tveksamma till vindsinredningar i trähus. Man skriver att "det numera vanliga byggnads sättet vid trähus med en invändig beklädnad av porösa träfiberplattor, som snabbt flammade upp, men som i motsats till en pappspänning samtidigt innehölle tillräckligt med näring åt branden, för att träkonstruktionen skulle hinna varaktigt antändas, innebure en kraftig ökning av faran för de å vinden boende"